

ผลการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิ
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

Results of Curriculum Development and Model of Training the New Generation
to Respect Human Rights in Southern Border Provinces

อารยา ชินวรโกมล
Arya Chinworakomol

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Muang, Yala 95000, Thailand
Corresponding author, e-mail: araya.c@yru.ac.th

(Received: Mar 3, 2021; Revised: Mar 23, 2021; Accepted: Mar 24, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในระดับมหาวิทยาลัย และในระดับโรงเรียน (2) เพื่อสร้างเยาวชนต้นแบบแกนนำในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อไปขยายผลให้แก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการในครอบครัว/ชุมชน/หรือผู้ใกล้ชิด (3) เพื่อศึกษาผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรม โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 12 คน นักเรียน จำนวน 90 คน และ ครูพี่เลี้ยง จำนวน 10 คน จาก 10 โรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการสร้างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า หลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้จริง สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (2) ผลของการสร้างเยาวชนต้นแบบและเยาวชนแกนนำในระดับโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลพบว่า แกนนำเยาวชนสามารถเป็นวิทยากรขยายผลด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเพื่อนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) เยาวชนแกนนำ นักศึกษา นักเรียน ที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิมนุษยชน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (4) เยาวชนแกนนำ นักศึกษา นักเรียน พึงพอใจต่อการอบรมตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลงานวิจัยครั้งนี้ ได้สื่อผลงานประเภทต่าง ๆ จำนวน 235 ผลงาน

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการอบรม เยาวชน สิทธิมนุษยชน

Abstract

The research objective was (1) to develop the curriculum and the new youth generation training model regarding caring and respecting rights in the southern border provinces at the university and school level. (2) To create youth role model to be a lecturer on human right matter in the southern border provinces in order to further influence to youth generation in educational institutes, parents, community and relatives. (3) To study the result after the application of the curriculum and the new youth generation training model in the southern border provinces. (4) To study the youth's satisfaction toward the curriculum and training model by applying Research and Development method to evaluate. The sample was 12 southern border university students, 90 students and 10 mentor teachers. The result found that (1) Creation of the curriculum and training model by experts were suitable and applicable into realistic application in accordance with the local context. (2) Youth role model creation and vocal youth at the school level in the southern border provinces resulted that they all can be the lecturers to further influence to their fellow companions effectively. (3) Vocal youth and university students who participated

in the curriculum and training model had the fundamental understanding on human right matter after the course which was higher than before the participation at statistical significance level of 0.05. (4) Vocal youth and university students were satisfied with the curriculum and the training model at most and this research paper was conveyed into different mediums as of 235 types.

Keywords: Curriculum development, Training model, Youth, Human rights

บทนำ

สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมีหลายรูปแบบ เช่น การเลือกปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังปรากฏอยู่ในรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนประเทศไทย (The National Human Rights Commission of Thailand, 2019, pp. 13-19) โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ภาครัฐจะมีความพยายามในการดำเนินการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง แต่ดูเหมือนว่าปัญหาเหล่านี้จะยังไม่มีความจบหรือหมดสิ้นไป ดังนั้น การแก้ปัญหาในเชิงรุก คือ การรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน ให้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชน จึงเป็นการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับการขับเคลื่อนวาระชาติในประเด็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเป้าหมายให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อนำไปสู่สังคมสันติสุข ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่สำคัญ คือ การสร้างจิตสำนึกในการเคารพสิทธิผู้อื่น สร้างวัฒนธรรมการเคารพสิทธิมนุษยชน และสร้างเสริมการพัฒนาเครือข่ายทุกภาคส่วน (Ministry of Justice, Rights and Liberties Protection Department, 2018, pp. 9-26)

การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในประเด็นสิทธิมนุษยชนในมิติต่าง ๆ กล่าวคือ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักสิทธิมนุษยชนสากล จึงจำเป็นต้องออกแบบหลักสูตรที่เน้นให้เยาวชนมีองค์ความรู้และมีทักษะในการสื่อสารต่อเพื่อนเยาวชน ครอบครัว ชุมชนและสังคมในรูปแบบที่เหมาะสม โดยมีความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการในการอบรมกลุ่มเยาวชนด้วยตนเอง และสามารถสื่อสารต่อสังคมผ่านการผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนภายใต้บริบทของชุมชน (Panich, 2014, p. 16) ดังที่ปรากฏในทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century skills) ว่าสังคมนิยมของการเรียนรู้สมัยใหม่ คือ คนเราจะเรียนได้ต้องลงมือทำด้วยตนเองเท่านั้น Learning by doing and thinking ด้วย เพื่อที่จะให้เกิดทักษะ 3 ด้าน คือทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี โดยกลไกในการดำเนินการวิจัยได้มีการขยายผลจากแกนนำในระดับมหาวิทยาลัยสู่แกนนำและเพื่อนในโรงเรียนนาร่อง 20 โรงเรียน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดความสงบโดยสันติวิธี โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพสิทธิผู้อื่น อันจะทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและยั่งยืน ทั้งนี้จุดเริ่มต้นที่ควรเริ่มสร้างคือการเริ่มจากตัวเยาวชนเองและครอบครัวของเยาวชนก่อนแล้วความสำเร็จในภาพใหญ่ในระดับประเทศและระดับสากลจะเกิดขึ้นได้ในลำดับต่อมาอย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับมหาวิทยาลัย และในระดับโรงเรียน
2. เพื่อสร้างเยาวชนต้นแบบแกนนำในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อไปขยายผลให้แก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาและผู้ปกครองในครอบครัว/ชุมชน/หรือผู้ใกล้ชิด
3. เพื่อศึกษาผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความเป็นไปได้ภายใต้บริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขั้นตอนนี้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยเชิงเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี (Utharanan, 1989, pp. 118-135) และวรรณกรรม (Documentary research) ว่าด้วยหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามหลักสากล และสิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017), 2017, pp. 7-13; Office of the National Human Rights Commission of Thailand, 2015, pp. 15-16) และศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับ รูปแบบ และกระบวนการในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน และกระบวนการสร้างหลักสูตร (Panich, 2014, pp. 11-26; Amnesty International Thailand & Friedrich Naumann Foundation, 2017, pp. 8-18) และทำการร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม (Saylor & Alexander, 1974, pp. 44-45)

ส่วนที่ 2 ทำการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม (Wongyai, 1994, p. 3; Suthirat, 2018, pp. 242-243) โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชนในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และเยาวชนในพื้นที่ จำนวน 30 คน (Wongwanich, 2005, pp. 342-346) เพื่อนำผลมาจัดทำเป็นหลักสูตรและรูปแบบการอบรมให้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้จริงกับกลุ่มเยาวชน

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างโครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการอบรมและเครื่องมือในการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ร่างหลักสูตร ประกอบด้วย

1. แผนการอบรมเพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนและทักษะการผลิตสื่อ
2. คู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน
  - 2.1 คู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรที่ตัวคุณ (เยาวชนต้นแบบ)
  - 2.2 คู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรน้องตัวคุณ (เยาวชนแกนนำ)
  - 2.3 คู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับครูพี่เลี้ยง
3. รูปแบบการอบรมโดยใช้ฐานกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยออกแบบฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น 5 ฐาน ดังนี้
  - ฐานที่ 1 : กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ (เรียนรู้ผ่านเอกสารและสื่อการเรียนรู้ : คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน)
  - ฐานที่ 2 : กิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาการสิทธิมนุษยชนผ่าน “เส้นเวลา” Timeline
  - ฐานที่ 3 : กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตระหนักถึงสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของกลุ่มคนประเภทต่าง ๆ ผ่านกิจกรรม Power Walk
  - ฐานที่ 4 : กิจกรรมการเรียนรู้ประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านกิจกรรม “เรียมมนุษย์”
  - ฐานที่ 5 : กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็น “สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และการละเมิดสิทธิ”
4. เครื่องมือในการวัดและประเมินผล (Sukhothai Thammathirat Open University, 1995, pp. 159-162) มีดังนี้

4.1 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิมนุษยชน จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบประเภท True-False Test โดยลักษณะของแบบทดสอบชนิดนี้ จะประกอบไปด้วยข้อความที่เป็นสถานการณ์หรือปัญหาในรูปประโยคบอกเล่า ซึ่งมีทั้งถูกและผิดคลงกัน จึงมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับวัดความรู้ ความจำ และความเข้าใจ (Chanrattana, 2018, pp. 76-79) ก่อนและหลังเข้ารับการอบรม จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและจุดประสงค์ของการวัด (IOC) โดยผลของการตรวจสอบมีค่าตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป

4.2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรม โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) เพื่อบ่งชี้ระดับความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและจุดประสงค์ของการวัด (IOC) โดยผลของการตรวจสอบมีค่าตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำคู่มือและการออกแบบรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยการประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

5.2 ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิมนุษยชน ใช้ค่า t-test แบบ Dependent sample test วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของการประเมินรายข้อ

5.3 ข้อมูลที่ได้จากการหาคุณภาพของแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม (Utharanan, 1989, pp. 247-258) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยนำผลจากขั้นตอนที่ 2 มาทดลองใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การอบรมวิทยากรที่ตัวคุณ (เยาวชนต้นแบบ) เป็นกลุ่มนักศึกษาจำนวน 13 คน จากมหาวิทยาลัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 2) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 3) มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 4) มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการอบรมโดยใช้ร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม โดยใช้เวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นให้แก่สมาชิกวิทยาลัยคัดเลือกนักศึกษาที่มีพื้นฐานในการทำกิจกรรมในระดับมหาวิทยาลัย และเป็นคนที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในประเด็นสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้มีกระบวนการดังนี้

1. ทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของวิทยากรที่ตัวคุณ ก่อนเข้ารับการอบรม
2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยวิทยากรกระบวนการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ในการอบรมนั้น วิทยากรต้องสอดแทรกเทคนิคการเป็นวิทยากรกระบวนการตามคู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรที่ตัวคุณ (นักศึกษา) ซึ่งมี 5 ฐานตามรายละเอียดในขั้นตอนที่ 2
3. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรมคือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
4. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้ที่ตัวคุณร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
5. ทำการประเมินความรู้หลังการอบรม และประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและรูปแบบการอบรม เพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ และทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ส่วนที่ 2 การอบรมวิทยากรน้องตัวคุณ (เยาวชนแกนนำ) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนจำนวน 90 คน และครูพี่เลี้ยง จำนวน 10 คน จากโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนดารุสสาลาม 2) โรงเรียนเรือเสาะซนูปถัมภ์ 3) โรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา 4) โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา 5) โรงเรียนดารุณศาสน์วิทยา 6) โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ 7) โรงเรียนมุสลิมศึกษา 8) โรงเรียนกบ่างพิทยาคม 9) โรงเรียนศรีฟ้ารัตนาบุรีวิทยา 10) โรงเรียนลำโพงสถานวิทยุ ผู้วิจัยดำเนินการอบรมโดยใช้ร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม โดยใช้เวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นให้แก่แต่ละโรงเรียนคัดเลือกนักเรียนที่มีพื้นฐานในการทำกิจกรรมในระดับโรงเรียน และเป็นคนที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในประเด็นสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้มีกระบวนการดังนี้

1. ทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของวิทยากรน้องตัวคุณ ก่อนเข้ารับการอบรม
2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยมีวิทยากรที่ตัวคุณด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการอบรมตามส่วนที่ 1 เป็นวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้มีอาจารย์ที่เป็นคณะทำงานเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ ตามคู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรน้องตัวคุณ (นักเรียน)
3. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรมคือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
4. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้น้องตัวคุณร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
5. ทำการประเมินความรู้หลังการอบรม และประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและรูปแบบการอบรม เพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ และทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ส่วนที่ 3 การอบรมเพื่อนตัวคุณ ของวิทยากรน้องตัวคุณแกนนำด้านสิทธิมนุษยชน จากส่วนที่ 2 เป็นนักเรียนจำนวน 500 คน โดยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน ไปขยายผลให้กับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนโรงละ 50 คน โดยวิทยากรน้องตัวคุณ ใช้ร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ไปอบรม จำนวน 2 วัน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ได้มีกระบวนการดังนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยมีวิทยากรพี่ตัวคุณและน้องตัวคุณด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการอบรมตามส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้มีอาจารย์ที่เป็นคณะทำงานเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ

2. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือน์ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรม คือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

3. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้เพื่อนตัวคุณร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ และเพื่อนำผลงานของตนส่งประกวดในงานมหกรรม “ศิลป์ สื่อ สิทธิ”

สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพของ เครื่องมือในการวัดและประเมินผล ซึ่งได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิมนุษยชน และ แบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ที่ให้พี่ตัวคุณและน้องตัวคุณ จำนวน 103 คน เป็นกลุ่มที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และ 0.91 ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 มาพัฒนาและปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องและความสมบูรณ์ของคู่มือการใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรม สำหรับนักศึกษา นักเรียน และครูพี่เลี้ยง แล้วนำมาใช้ตามรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การอบรมวิทยากรพี่ตัวคุณ (เยาวชนต้นแบบ) เป็นกลุ่มนักศึกษาจำนวน 12 คน จากมหาวิทยาลัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 2) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 3) มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 4) มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการอบรมโดยใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมจริง โดยใช้เวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นให้แก่แต่ละมหาวิทยาลัย คัดเลือกนักศึกษาที่มีพื้นฐานในการทำกิจกรรมในระดับมหาวิทยาลัย และเป็นคนที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในประเด็นสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้มีกระบวนการดังนี้

1. ทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของวิทยากรพี่ตัวคุณ ก่อนเข้ารับการอบรม

2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยวิทยากรกระบวนการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ในการอบรมนั้น วิทยากรต้องสอดแทรกเทคนิคการเป็นวิทยากรกระบวนการตามคู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรพี่ตัวคุณ (นักศึกษา) ซึ่งมี 5 ฐานตามรายละเอียดในขั้นตอนที่ 2

3. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือน์ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรม คือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

4. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้พี่ตัวคุณร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

5. ทำการประเมินความรู้หลังการอบรม และประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและรูปแบบการอบรม เพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ 2 การอบรมวิทยากรน้องตัวคุณ (เยาวชนแกนนำ) ด้านสิทธิมนุษยชน เป็นนักเรียนในโรงเรียนจำนวน 90 คน โดยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา และครูพี่เลี้ยง จำนวน 10 คน จากโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสุโขทัย 2) โรงเรียนวังกะพ้อพิทยาคม 3) โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา 4) โรงเรียนมูลนิธิอาซิซสถาน 5) โรงเรียนพัฒนาวิทยา 6) โรงเรียนอาสาศุดดินวิทยา 7) โรงเรียนสุขสวัสดิ์วิทยา 8) โรงเรียนสตรีศาสนูปถัมภ์ 9) โรงเรียนเทพา 10) โรงเรียนรุ่งโรจน์วิทยา ผู้วิจัยดำเนินการอบรมโดยใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมจริง โดยใช้เวลาในการอบรม จำนวน 3 วัน โดยผู้วิจัยได้มีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นให้แก่แต่ละโรงเรียนคัดเลือกนักเรียนที่มีพื้นฐานในการทำกิจกรรมในระดับโรงเรียน และเป็นคนที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในประเด็นสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้มีกระบวนการดังนี้

1. ทำการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของวิทยากรน้องตัวคุณ ก่อนเข้ารับการอบรม

2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยมีวิทยากรพี่ตัวคุณด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการอบรมตามส่วนที่ 1 เป็นวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้มีอาจารย์ที่เป็นคณะทำงานเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ ตามคู่มือการอบรมวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับวิทยากรน้องตัวคุณ (นักเรียน)

3. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือน์ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรม คือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

4. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้นักเรียนร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

5. ทำการประเมินความรู้หลังการ และประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

ส่วนที่ 3 การอบรมเพื่อนตัวคุณ ของวิทยากรน้องตัวคุณแกนนำด้านสิทธิมนุษยชน จากส่วนที่ 2 เป็นนักเรียนจำนวน 500 คน โดยเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียน จำนวน 10 โรงเรียน ไปขยายผลให้กับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน โรงเรียนละ 50 คน โดยวิทยากรน้องตัวคุณ ใช้ร่างหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ไปอบรม จำนวน 2 วัน ในการดำเนินการในส่วนนี้ ได้มีกระบวนการดังนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน โดยมีวิทยากรพี่ตัวคุณและน้องตัวคุณด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการอบรมตามส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 เป็นวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้มีอาจารย์ที่เป็นคณะทำงานเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ

2. จัดอบรมให้ความรู้ในการสื่อสารผ่านทางสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด หนังสือน์ เพลง หรือ อินโฟกราฟิก ตามเนื้อหาในหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เนื่องจากสิ่งสำคัญที่เป็นรูปธรรมประการหนึ่งของการอบรม คือ เยาวชนที่เข้าร่วมการอบรมต้องสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ

3. จัดกิจกรรมผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยให้เพื่อนตัวคุณร่วมกันผลิตสื่อตามประเภทที่ตนเองถนัด เพื่อสะท้อนมุมมองความคิดในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ และเพื่อนำผลงานของตนส่งประกวดในงานมหกรรม “ศิลป์ สื่อ สิทธิ”

ขั้นตอนการใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิ มีรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิ

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลลัพธ์ หลังจากการอบรมเสร็จสิ้นไปแล้ว 1 เดือน โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมประกวด “ศิลป์ สื่อ สิทธิ” เพื่อประเมินแนวคิดและความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นสื่อผลงานประเภทต่าง ๆ อันได้แก่ 1) ประเภทภาพวาด 2) ประเภทภาพถ่าย 3) ประเภทหนังสือน์ 4) ประเภทเพลง 5) ประเภทอินโฟกราฟิก 6) ประเภทสุนทรพจน์ 7) ประเภทโปสเตอร์ 8) ประเภทงานประดิษฐ์ 9) ประเภทกลอน 10) ประเภทเรียงความ 11) ประเภท Choral speaking 12) ประเภทแอนิเมชัน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีผลสรุปดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรม พบว่า (1) หลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นไปได้จริงภายใต้การจัดอบรมเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเศรษกิจพลีธิในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยข้อดีในที่ประชุมของการจัดทำหลักสูตรและรูปแบบการอบรมของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน หลักสูตรและรูปแบบการอบรมโดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการตรวจสอบหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในด้านความจำเป็นในการอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก โดยหลักสูตร มีองค์ประกอบดังนี้คือ 1) หลักการและเหตุผลของหลักสูตรและรูปแบบอบรม 2) เป้าหมายของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและรูปแบบการอบรม 4) เนื้อหาสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน 5) โครงสร้างของหลักสูตรและรูปแบบการอบรม 6) กระบวนการจัดกิจกรรม 7) การจัดอบรมให้ความรู้เยาวชนในการผลิตสื่อ 8) การวัดและประเมินผล 9) คู่มือในการอบรม (2) ผลของการพัฒนารูปแบบการอบรม พบว่ารูปแบบการอบรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นไปได้จริงภายใต้การจัดอบรมเยาวชนในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยข้อดีในที่ประชุมของการจัดทำหลักสูตรและรูปแบบการอบรมของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน รูปแบบการอบรมโดยรวมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการตรวจสอบรูปแบบการอบรม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้จริงตามความสามารถของเยาวชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรการอบรม มี 5 ฐานการเรียนรู้

2. ผลการขยายผลของเยาวชนในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน พบว่า การจัดการอบรมตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ทำให้เยาวชนต้นแบบมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นเยาวชนต้นแบบแกนนำในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังมีทักษะในการผลิตสื่อผลงานหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม สำหรับการขยายผลให้กับเพื่อนในโรงเรียนของตนเอง

2.1. ผลของการพัฒนาเยาวชนต้นแบบและเยาวชนแกนนำในระดับโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลให้แก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาและผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชน หรือผู้ใกล้ชิด เกิดการเคารพสิทธิอย่างแพร่หลายและกว้างขวางขึ้น ผลพบว่า

2.1.1. ผลที่เกิดกับครูที่เลี้ยง ครูสามารถจัดทำแผนการสร้างหลักสูตรและรูปแบบการจัดกิจกรรม รวมถึงการเสริมสร้างทักษะการผลิตสื่อด้านสิทธิมนุษยชน ในโรงเรียนได้เหมาะสมและเป็นไปได้จริงกับกลุ่มนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1.2. ผลการศึกษาผลลัพธ์ด้วยการติดตามการจัดกิจกรรมขยายผลในโรงเรียนของแกนนำเยาวชนที่เป็นกลุ่มทดลองภายหลังจากการฝึกอบรมไปแล้ว พบว่ามี เยาวชนแกนนำที่ได้รับการอบรมจากเยาวชนต้นแบบตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สามารถเป็นวิทยากรขยายผลด้านสิทธิมนุษยชนให้กับเพื่อนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถถ่ายทอดทักษะความรู้ในการผลิตสื่อผลงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเภทต่าง ๆ ให้กับเพื่อนในโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการผลิตสื่อได้เป็นอย่างดี

2.2. ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมประกวด “ศิลป์ สื่อ สิทธิ” เพื่อประเมินแนวคิดและความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นสื่อผลงานประเภทต่าง ๆ อันได้แก่ 1) ประเภทภาพวาด จำนวน 89 ภาพ 2) ประเภทภาพถ่าย 65 ภาพ 3) ประเภทหนังสือ จำนวน 27 เรื่อง 4) ประเภทเพลง จำนวน 11 เพลง 5) ประเภทอินโฟกราฟิก จำนวน 25 ภาพ 6) ประเภทสุนทรพจน์ จำนวน 4 เรื่อง 7) ประเภทโปสเตอร์ จำนวน 5 ภาพ 8) ประเภทงานประดิษฐ์ จำนวน 1 ชิ้น 9) ประเภทกลอน จำนวน 4 เรื่อง 10) ประเภทเรียงความ จำนวน 1 เรื่อง 11) ประเภท Choral speaking จำนวน 2 เรื่อง 12) ประเภทแอนิเมชัน จำนวน 1 เรื่อง

3. ผลหลังการทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรม พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของวิทยากรต้นแบบที่ตัวคุณ (นักศึกษา) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.67$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 6.83$) และผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของวิทยากรแกนนำน้องตัวคุณ (นักเรียน) มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.27$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 6.80$) กล่าวคือ พี่ตัวคุณและน้องตัวคุณมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรและรูปแบบการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสอบของการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของวิทยากรที่ตัวคุณและน้องตัวคุณ รุ่นที่ 2 (n=คะแนนเต็ม)

การทดสอบหลัง การพัฒนา	จำนวน	ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ (n=20)		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ร้อยละ	
		Pre-test	Post -test	Pre-test	Post -test	Pre-test	Post -test
ที่ตัวคุณ	12	6.83	16.67	1.27	1.15	34.15	83.35
น้องตัวคุณ	90	6.80	16.27	1.45	1.35	34.00	81.35

หมายเหตุ ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในระดับดีมาก มีค่าคะแนนร้อยละตั้งแต่ 80-100

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน พบว่าวิทยากรต้นแบบที่ตัวคุณ (นักศึกษา) และวิทยากรแกนนำน้องตัวคุณ (นักเรียน) มีความพึงพอใจทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของเยาวชนต้นแบบที่มีต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน

ประเด็นความพึงพอใจ	ที่ตัวคุณ		ระดับความพึงพอใจ	น้องตัวคุณ		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักสูตรและรูปแบบการอบรม	4.72	0.24	มากที่สุด	4.61	0.29	มากที่สุด
2. ฐานกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.43	มากที่สุด	4.54	0.32	มากที่สุด
3. ความรู้ความสามารถและเทคนิคการถ่ายทอดของวิทยากร	4.71	0.40	มากที่สุด	4.53	0.44	มากที่สุด
4. การนำความรู้ไปใช้	4.63	0.27	มากที่สุด	4.56	0.34	มากที่สุด

หมายเหตุ ผลประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรม พบว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นไปได้จริงภายใต้การจัดอบรมเยาวชนในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะกระบวนการพัฒนาดังกล่าว ได้ผ่านข้อดีในที่ประชุมของการจัดทำหลักสูตรและรูปแบบการอบรมของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิมนุษยชน และผู้เชี่ยวชาญหลายศาสตร์ที่เข้ามาเติมเต็มความสมบูรณ์ตามแนวคิดทฤษฎี อีกทั้งผู้วิจัยได้นำหลักสูตรและรูปแบบการอบรมมาทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายขนาดใหญ่ ผลของการทดลองใช้ดังกล่าวโดยภาพรวม มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และผลการตรวจสอบหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในด้านความจำเป็นในการอบรม อีกทั้งผู้วิจัยนำผลการประเมินหลักสูตรและรูปแบบการอบรมที่พบว่าตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม เพราะผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาและความต้องการในการสร้างเยาวชนแกนนำด้านสิทธิมนุษยชนในบริบทพื้นที่ นำมาพิจารณาในการกำหนดวัตถุประสงค์ คัดเลือกและจัดรูปแบบการอบรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Taba (1962, pp. 422-425) ที่ได้กำหนดกระบวนการ การพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอน คือ ต้องวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นของผู้เรียนในการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการมาเป็นหลักในการพิจารณาการคัดเลือกเนื้อหาวิชาที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ก่อนหรือหลัง และการประเมินผล ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้ว่าการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ก่อนการนำหลักสูตรและรูปแบบการอบรมออกทดลองใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับผู้วิจัยได้พิจารณาค่าและข้อความ ทำการแก้ไข ปรับปรุงจนกระทั่งได้วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มีความชัดเจนสำหรับนำไปดำเนินการในหลักสูตรและรูปแบบการอบรมให้ครบวงจร หลักสูตรที่ได้มาจึงมีความเหมาะสมและเป็นไปได้จริง สอดคล้องกับบริบทพื้นที่

2. ผลการสร้างเยาวชนต้นแบบแกนนำในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ข้อมูลยืนยันจากการติดตามการขยายผลในโรงเรียนของเยาวชนแกนนำ นักศึกษานักเรียน และครูที่เลี้ยง หลังการฝึกอบรมเป็นเวลา 1 เดือน โดยผู้วิจัยและคณะ พบว่าเยาวชนแกนนำสามารถเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนในการขยายผลต่อได้ สามารถจัดกิจกรรมให้ความรู้ในประเด็นสิทธิมนุษยชนให้กับเยาวชนในโรงเรียนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดสื่อสร้างสรรค์ด้านสิทธิมนุษยชนโดยนักเรียนในโรงเรียนที่ร่วมอบรมกับแกนนำเยาวชนได้สร้างสรรค์ขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นการสะท้อนถึงมุมมองด้านสิทธิมนุษยชนที่เยาวชนเข้าใจและให้ความสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากแนวคิดที่เยาวชนได้รับจากการอบรมผสมผสานกับสถานการณ์ที่เห็นในสังคม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการกำหนดคุณสมบัติกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ารับการอบรม จากการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรและคู่มือเยาวชนรุ่นใหม่ใส่ใจเคารพสิทธิในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการรายงานไว้ว่า เยาวชนที่จะมีบทบาทเป็นวิทยากรแกนนำด้านสิทธิมนุษยชน ควรเป็นแกนนำที่มีศักยภาพ ทั้งนี้เพราะว่า แกนนำที่มีศักยภาพ คือ ความสำเร็จเบื้องต้นของการอบรมในเรื่องการสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Chuaerattanaphong (1996, p. 34) ซึ่งกล่าวถึงหลักการเรียนรู้ที่ดีคือให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว ควบคุมไปกับการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ และจะช่วยให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ทักษะและเจตคติไปยังผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. เยาวชนแกนนำ นักศึกษา นักเรียน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิทธิมนุษยชน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลเป็นเช่นนี้เพราะหลักสูตรและรูปแบบการอบรมได้ถูกจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบมีทั้งสาระและกระบวนการอย่างเหมาะสมตามความต้องการและความสามารถของเยาวชน ช่วยให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

4. เยาวชนแกนนำ นักศึกษา นักเรียน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรและรูปแบบการอบรม ต่อวิธีการอบรม ต่อกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ต่อกิจกรรมการผลิตสื่อ ต่อวิทยากร และสถานที่และเวลาในการจัดกิจกรรม และรวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ผลที่เป็นเช่นนี้ เพราะเยาวชนเกิดความรู้สึกที่ดี ประทับใจจากการที่ได้ฝึกปฏิบัติด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาด้านความคิด การฝึกสังเกต จำแนก จัดกลุ่ม การวิเคราะห์เหตุและผล การคาดการณ์เรื่องราว สถานการณ์ ปัญหาสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความสุขและพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม สอดคล้องกับ (Naksamrit, 2012, pp. 3-4) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรม โดยวิธีการลูกเสือสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ ต่อการเรียนตามหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับมาก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมเพื่อสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรและรูปแบบการอบรมให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและเป็นไปได้จริงภายใต้การจัดอบรมเยาวชนในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมพบว่า หลักสูตรและรูปแบบการอบรมสามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน หลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรม และมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่านักศึกษา นักเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรและรูปแบบการอบรม มีทักษะในการผลิตสื่อในมุมมองมิติต่าง ๆ มีการแสดงออกต่อการเป็นผู้นำ และมีความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชนในการขยายผลให้แก่เยาวชนในสถาบันการศึกษาและผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชน หรือผู้ใกล้ชิด เกิดการเคารพสิทธิอย่างแพร่หลายและกว้างขวางขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และการสร้างวิทยากรกระบวนการด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับเยาวชน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เป็นเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและรูปแบบการอบรมให้มีความสอดคล้องกับเยาวชนในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ควรมีการประเมินและติดตามผลการขยายผลของเยาวชน เพื่อทราบถึงประเด็นปัญหา ความต้องการ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและและเป็นไปได้จริง ภายใต้งบประมาณที่

เอกสารอ้างอิง

- Amnesty International Thailand & Friedrich Naumann Foundation. (2017). *Human rights human, try: A guide to respectful coexistence activities*. Bangkok: Amnesty International Thailand. (in Thai).
- Chanrattana, R. (2018). *Educational research*. Yala, Thailand: Academic Support Center, Yala Rajabhat University. (in Thai).
- Chuaerattanaphong, J. (1996). *Curriculum development: Principles and practices*. Bangkok: Alene Press. (in Thai).
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017). (2017, 6 April). *The Government Gazette*, 134 (40 Kor), 1-90. (in Thai).
- Ministry of Justice, Rights and Liberties Protection Department. (2018). *Action Plan Driving the National Agenda "Human Rights as a Driving Force of Thailand 4.0 towards Sustainable Development" for all Sectors, Fiscal Year 2018-2019*. Bangkok: Rights and Liberties Protection Department, Ministry of Justice. (in Thai).
- Naksamrit, S. (2012). *Elective curriculum of moral and ethical development regarding scout method for Suan Dusit University Students*. Doctoral Dissertation. Burapha University. (in Thai).
- Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (2015). *Convention on the rights of the Child (CRC)*. Bangkok: Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (in Thai).
- Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (2015). *International covenant on civil and political rights (ICCPR)*. Bangkok: Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (in Thai).
- Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (2015). *International covenant on economic, social and cultural rights (ICESCR)*. Bangkok: Office of the National Human Rights Commission of Thailand. (in Thai).
- Panich, V. (2014). *Create New Education for 21st Century*. Nakornpathom: Sor.Chaoen Publication. (in Thai).
- Saylor, J. G. & Alexander, W. M. (1974). *Planning curriculum for school*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (1995). *Course syllabus: instructional systems development Units 9-12*. Nonthaburi: The Office of the University Press, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Suthirat, C. (2018). *Curriculum development: Theory to practice (7th ed.)*. Bangkok: V. Printing. (in Thai).
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- The National Human Rights Commission of Thailand. (2019). *2019 Human rights assessment report of Thailand*. [Online]. Retrieved February 25, 2020, from: <http://library.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F11325.pdf>. (in Thai).
- Utharanan, S. (1987). *Curriculum Theory*. Bangkok: Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University. (in Thai).
- Utharanan, S. (1989). *Fundamentals and principles of curriculum development*. Bangkok: Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chulalongkorn University. (in Thai).
- Wongyai, W. (1994). *Curriculum development process and practical teaching*. Bangkok: Suwiryasas. (in Thai).
- Wongwanich, S. (2005). *Needs assessment research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).